

PÁD ?LOV?KA

Převod materiálu

Michal Kitta

Pořadí v lekci

2

Žalm: 90,3+12 — Ty ?lov?ka v prach obrácíš, pravíš: "Zp?t, synové Adamovi!"

Nau? nás po?ítat naše dny, a? získáme moudrost srdce

1. klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

- jednotlivá podobenství z Gn 1-11 nepopisují šťastný a dobrý začátek a skrytou i zjevnou tendenci k neustálému zhoršování světa i ?lov?ka. Spíše se pokoušejí - prostřednictvím vyznání - odpovědět na základní otázky, které se dotýkají světa, stvoření, ?lov?ka, společnosti, církve, konfliktů a mezilidských katastrof i selhání. Pokud je budeme chápat jen jako pradávné příběhy, unikne nám jejich aktuální dosah. Přibývá vyprávění o našem údělu, možnostech i nebezpečích.

- **přeryv** mezi dobrým stvořením (Gn 1) a hříšným ?lov?kem (Gn 3) není nevysvětlitelnou hádankou - pro? dobré stvoření najednou produkuje zlo, ale má být zřejmé, že existuje přeryv mezi "makrokosmem a mikrokosmem" - náš život není ovlivňován osudovými hvězdami i přírodou, božskými i přírodními zákonitostmi. Tuto zvěst mohli zaslechnout právě Izraelci v babylónském zajetí, kde makrokosmos rozhodoval o mikrokosmu ?lov?ka. Máme ji zaslechnout i my dnes, kdy opět ožívá představa, že "každý jedinec nosí v sobě řád kosmu". Lidská odpovědnost je pak skoro nulová. Biblická zvěst ovšem odmítá názor, že skrze nás přichází samovolně do světa to, co je nad námi a čeho jsme součástí. ?lov?k nese plnou odpovědnost za svá rozhodnutí i jejich důsledky.

- **zahrada** má někteří spojenou s představami převzatými z jiných náboženství. Zahrada pak získává charakter *ráje*, kde "peření holubi lítají do huby". I v zahradě ovšem ?lov?k pracuje - obdělává a stěží (2,15). Boží zahrada je místem, kde ?lov?k má bezprostřední vztah k Bohu - nemá ho porušený vzpourou, která svévolně a bezohledně určuje, co je dobré a co zlé.

- **?lov?ku je zapovězeno** jíst z jednoho stromu Boží zahrady. Tento zákaz nemá být chápán jako omezení, ?lov?ku přece bohatě stačí plody ostatních stromů. Zákaz chce zvláštním způsobem ?lov?ka v jeho každodennosti upomínat na Boha. Boh jím zkouší lidskou poslušnost. Pokud ?lov?k zachovává tuto hranici, respektuje Boha. Zákaz chce brát ?lov?ka vážně právě v jeho nejvyšších možnostech; důvěřuje mu, že svou poslušností způsobí Bohu radost. (C. Westermann: Tisíc let a jeden den, Kalich, Praha 1972). *Boží zákaz* neokrádá ?lov?ka o svobodu, není svévolným omezováním. Chrání ?lov?ka před svévolí, pýchou a chaosem - kolik lidí, tolik pojetí, co je dobré a co zlé; co se mi líbí, je dobré, zlé je to, co se mi nelíbí a nevyhovuje mi. Vzniká chaos, který zamezuje rozpoznat, co je pravdivé, dobré a co zas soběstředné, zlé a lživé.

- **had** je životu nebezpečný plaz - ohrožuje ?lov?ka. Tak životu nebezpečné je zlo, které ?lov?ka zachvacuje a které ?lov?k sám produkuje. ?lov?k není nevinná oběť zlých poměrů (zlých kamarádů, společenských podmínek a pod.). A zároveň nás přiblíží o hadovi, Adamovi a Evě upozorňuje, že realita hříchu přechází uvidomnění si hříchu. Zlo pouze nepočinám, ale také v něm pokračují - noříme se do něj. Zlo má také pospolitý rozměr. Nelze ho zredukovat jen na individuální odpovědnost nebo jen na sobeckost (ve smyslu charakterové vlastnosti ?lov?ka). Zlo skrze mne zasahuje druhé a "stydíme" se před sebou navzájem i před Hospodinem (viz heslo nahota). ?lov?k se bojí Hospodina (3,10) - zde se však nejedná o "bázeň" před Hospodinem, ale o odpor a odmítnutí.

- **Boží otázka** je kritikou ?lov?ka - odhaluje jeho pok?ivenost a chatrnost. *Vykrucování* Adama i Evy názorn? ukazuje, jak nedovedeme p?iznat vinu. Shazujeme ji jeden na druhého a sami se z?íkáme odpov?dnosti za to, co jsme ud?lali. P?íb?h to nazna?uje plasti?t?ji než hlubokomyslná úvaha ?i traktát.

- Eva neutrhla **jablko, ale ovoce ze stromu poznání dobrého a zlého**. Malí?i "tento rajský pád ?lov?ka" kreslí ?asto práv? pod jabloní. Zlo a jablko se ?ekne latinsky skoro stejn? (malus a málus) - ?tená?i latinského st?edov?kého p?ekladu spojili tyto dva významy, a tak došlo k ztotožn?ní "rajského stromu" s jabloní. Plody stromu poznání dobrého a zlého samoz?ejm? v žádném pomologickém atlasu nenajdeme.

- **nahota** Adama a Evy. P?íb?h neredukuje poznání h?íchu na sexuální ?i erotickou rovinu - tak jak to ?asto d?lala a d?lá povrchní církevní tradice. Adam s Evou se stydí - asi tak, jako nahý pacient p?ed operací na operačním stole poci?uje strach, vydanost, opušt?nost ?i stud. H?ích je chápán celostn? Hospodinem - jako vzpoura ?lov?ka proti Hospodinu, a stejn? tak je chápán i stud za tento h?ích. (Kladné hodnocení lidské sexuality, která pádem není dot?ena, nacházíme v Gn 2,24-25).

- **kožené suknice** dostávají od Hospodina, jsou p?ipomínkou odpušt?ní. Aby ?lov?k mohl takový od?v nosit, muselo zem?ít zví?e (ob??). Místo ?lov?ka za jeho viny zástupn? zem?elo zví?e. Po této náboženské slavnosti odcházel ?lov?k s v?domím: jsem o?išt?n, je mi odpušt?no.

- **bu? proklet** - B?h proklíná **hada** (v. 14) a **zemi** (v. 17), ne ?lov?ka. B?h **muži** nenabízí n?jaká kouzla, aby žil bezstarostn?, bezpracn? - je varován, a? do své práce nevkládá p?emršt?né nad?je. Práce ho nespasí, protože zem? je prokleta - odtud spása nep?ijde, jen trýze?. Bude muset vydat nespo?et sil - proto "v potu své tvá?e budeš jíst chléb". **Žen?** p?ipomíná zvláštní trýze? - bude se obávat o úd?l svých d?tí. A nepodaří se jí uskute?nit skrze n? své vlastní neuskute?n?né plány. Také se jí nesplní všechny nad?je, které žena vkládá do svého muže. *Trýze?* muže (v. 17) i ženy (v. 16) bude zrušena: je zaslíben ten, který rozdrtí hadovi hlavu, ale on zas ho smrteln? uškne (3,15). K?es?anská tradice vidí napln?ní tohoto výhledu v Kristov? díle.

2. úskalí textu:

- **had** - nejde o zví?e nebo osobu, ale o **funkci**. Tuto funkci na sebe m?že vzít kdokoliv, kdo je zrovna nejlstiv?jší.

- **p?eryv Gn 1-2 a Gn 3** je zám?rný a nám srozumitelný, ale nedávejte do protikladu zv?st Gn 1 s dalšími p?íb?hy. Nejedná se o historický popis sestupné cesty ?lov?ka od dobrého stvo?ení k totálnímu krachu (touha po bohorovnosti, vražda bratra, potopa, babylónská v?ž; tuto sestupnou tendenci najdeme v jiných náboženstvích: zlatý, st?íbrný, železný v?k aj.). Vypráv?ní spíše ukazují, co nás ohrožuje, a?koli jsme stvo?eni k obrazu Božímu. P?íb?hy vypráv?jí o nás. Sv?t a ?lov?k není osudov? zkažený. Bohu se jeho dílo nevymklo z ruky. Nehistorizujme p?edabrahamovské p?íb?hy. "P?edhistorické osoby" nepokazily totáln? tento sv?t. A my nejsme nevinné ob?ti, které trpí kv?li n?jakému Adamovi a Ev?. V pokušení (v ur?ování, co je dobré a zlé) jsme až po uši, ale ne kv?li Adamovi. Stvo?enost k obrazu Božímu není h?íchem totáln? zrušena. Odmítnutím Boží v?le se dostává do závislosti na v?li jiných "božstev", autorit, pov?r - které jím manipulují. Lidská svoboda jde ruku v ruce s odpov?dností a "odpovídáním" na Boží zavolání.

- biblické sv?dectví nepoužívá **termínu "d?díny h?ích"** (na rozdíl od n?kterých konfesí ?i katechism?). Nem?li bychom mluvit o p?íb?hu jako o pradávné minulosti. Ukazuje na naši sou?asnou pono?enost do h?íchu. Mluví o našem úd?lu - ale B?h neznehodnocuje lidský život - mluví o šancích a ohroženích a zaslubuje pomoc. Nem?li bychom tedy mluvit na prvním míst? o pádu prvního ?lov?ka, ale o našem pokušení a možnostech, které nám otvírá B?h.

3. pomůcky:

Hrajeme si v Boží zahradě; obrázek hada, Adama a Evy v ráji podle některých malířů; kniha o Bibli, Albatros, Praha 1992, s.1

osnovy vyprávění pro mladší děti:

- I. Adam a Eva žili v krásné Boží zahradě
- II. Eva i Adam jedí zakázané ovoce
- III. Adam s Evou mají strach a schovávají se
- IV. Bůh jim nedovoluje žít v zahradě, ale neopouští je

motivační uvedení do příběhu:

Nechte děti, aby uváděly příklady toho, co se jim líbí, a pak toho, co se jim zdá být zlé.

Je špatné, když někomu děvujeme? Co je to slepá děvovost? Děvujeme v obchodě, že dáme-li u pokladny větší peníze než je útrata, že nám vrátí správně drobné, nebo si myslíme, že nás bude chtít ošidit?

Podařilo se vám někdy přelstít vaše rodiče - čím? Třásl vás to, nebo jste měli strach, aby na to nepřišli?

Vyprávění:

I. Plovák nechce poslouchat

Třášíte se až budete dospělí? Zakázali vám někdy něco rodiče? Co to bylo? Co budete dělat, až budete velcí a te? to nesmíte? Mohou rodiče dělat všechno, co se jim zlíbí, nebo jim také někdo něco zakazuje? Zlobili jste se někdy na rodiče a později jste poznali, že to s vámi mysleli dobře? Zeptejte se dospělých a starých, jak jsou spokojeni s tím, že už nejsou děti.

Také Adam a Eva si přáli, aby nemuseli Pána Boha poslouchat a mohli si dělat, co chtěli. Brzy poznali, že vlastně nevěděli, co si přáli.

II: Jeden Plovák ještě není celý Plovák

Adam je první Plovák, o kterém se v Bibli mluví. Pán Bůh stvořil Adama, Adam byl skvělý, velmi povedený. Bůh ho postavil do zahrady Eden a svěřil mu důležitý úkol: aby stěžíl a obdělával rajskou zahradu. Někoho by mohlo překvapit, že se v ráji pracovalo. Jaký je to ráj, když se tam musí pracovat? Ale proč by práce měla být špatná? Špatné je vyhýbání se práci, když se někomu práce štítí. Odpověď je dobrý, vždyť i Pán Bůh odpovídal. Ale není možné odpovídat pořád. Práce,innost, zvědavost, tvořivost, to patří k lidství. Bůh k Adamovi přivedl zvířata a Adam jim všem dal jméno. Nenašel však mezi nimi žádného tvora, s kterým by si rozuměl a s kterým by mohl žít ve skutečném společenství. Byl uprostřed mnoha živých tvorů, ale byl sám.

III. ?lov?k, to je muž a žena

Hospodin viděl, že Adam je sám. Řekl: „Není dobré, aby byl ?lov?k sám. Učiním mu pomoc jemu rovnou,“ a stvořil druhého ?lov?ka, Evu. Muž a žena, ti dva spolu dohromady tvoří celého ?lov?ka. Protože muž a žena jsou každý trochu jiný, sami si nestačí, něco jim chybí, ale k sobě dohromady se báječně hodí. Teprve teď bylo stvoření ?lov?ka dokončeno, když byli dva. Adamovi se Eva moc líbila, řekl o ní, že je to část jeho vlastního těla, „kost z jeho kostí“ - tak ji Pán Bůh stvořil. Od těch dob až podnes platí, že budou muži opouštět své otce a matky, aby se připojili ke svým ženám a byli s nimi jako jedno tělo. Muž a žena k sobě patří. Jsou si rovni. Nezáleží na tom, kdo byl stvořen první, jeden bez druhého budou vždycky trochu smutní. Jeden je druhému pomoci, jeden druhého potěbuje. Už proto, aby měli děti, ale nejen proto. Pán Bůh prostě nechce, aby byl ?lov?k sám. Stvoření muže a ženy, to je velký Boží čin, přímo zázrak.

Oba byli nazí a nestyděli se. Proč také? Tělo je dobré a není potřeba se za něj stydět. Stydět se začali, až když přišel hřích a oni měli špatné svědomí. Kvůli hříchu se ?lov?k začne stydět i za dobré tělo, protože hřích má ní dobré věci ve věci zlé.

IV. Zákaz jedení ze stromu poznání dobrého a zlého

?lov?k je ?lov?k a Bůh je Bůh. Mohou být přátelé, ale jeden je Stvořitel a druhý byl stvořen. Pán Bůh uzavřel s ?lov?kem džentlmenskou dohodu: „Ta zahrada je pro tebe, starej se o ni, obdělávej ji. Z každého stromu můžeš jíst ovoce, jenom z jednoho stromu nesmíš. Ze stromu poznání dobrého a zlého. Jakmile bys pojedl, zemřeš.“ Co by se stalo, kdyby ?lov?k znal dobré a zlé? Byl by jako Bůh, ale jenom v jedné věci. Poznal by, co je dobré a co je zlé, ale neuměl by s tím zacházet. Neuměl by dobré tvořit a zlé trestat, nemohl by soudit a odpouštět, dávat milost. Chtěl by se Bohu vyrovnat, ale vznikla by spíš Boží karikatura. - Všimněte si, že Bůh kolem stromu poznání dobrého a zlého nevztýhl plot; dává ?lov?ku svobodu, důvěřuje mu. Lidská poslušnost přináší Pánu Bohu radost!

V. Had pokouší Evu

Fungovalo to. Do chvíle, kdy se objevil Boží nepřítel - had. Byl to jiný had než hadi, které znáte. Obyčejný had může ?lov?ka uštknout a zabít. Tenhle had chce ?lov?ka rozhádat s Bohem. Jedovatá jsou jeho slova, protože lže. Našeptal Evě, že Bůh jim neřekl pravdu. Když pojedí ovoce ze stromu poznání dobrého a zlého, nezemřou, ale budou jako Bůh, budou znát dobré a zlé.

VI. Eva a Adam jedí zakázané ovoce

Eva hadovi naletěla. Zatoužila po vševědouce. Zdálo se jí, že had to s ní myslí dobře, lépe než Bůh. Utrhla, jedla a dala i svému muži Adamovi.

VII. Stud a strach

V tu chvíli opravdu něco poznali – poznali, že jsou nazí. A souasně si uvědomili i svou neposlušnost. Věděli, že se na ni brzo přijde. Věděli, že se před Bohem neschovejí. Chtěli skrýt alespoň svou nahotu, cítili stud, hanbu za svůj čin. Spletli si fíkové listy jako šaty. Dobré stvoření už nebylo dobré, protože začalo zatloukání,

skrývání, neupřímnost. A hned se objevil i strach. Lež narušila dobrý vztah k Bohu. Nejde poslouchat zároveň Pána Boha i hada.

VIII. Vykrucování

Stalo, že jen v dálce zaslechli Boží hlas a běželi se schovat. Dříve by měli radost, že slyší hlas Pána, ale teď se báli. Uvědomili si, žeho se dopustili, a báli se přijít Bohu na oči. Ukryli se uprostřed zahrady mezi stromy. Běh na ně zavolal: “Kde jste?” Adam a Eva se vymlouvali na svoji nahotu, ale vlastně chtěli skrýt nikoli tělo, ale své hříchy. Běh poznal, že lidé jedli ze stromu poznání. Adam se vymlouval na Evu, Eva vše hodila na hada. Teď už věděl, jak velice ji had podvedl.

IX. Prokletí a zaslíbení

Co teď Hospodin učiní? Nejprve se obrátil k hadovi a vyslovil nad ním kletbu. Had je proklet. A proklet bude od této chvíle každý, kdo bude jako had překrucovat Boží slova, kdo bude lidi navádět proti Bohu, kdo jim bude slibovat něco, co nemůže dát. Na světě je spousta lidí, kteří se dali k hadovi do učen, kdo jako had navádí lidi ke zlému a lži. Kdo třeba? Někdy diktátor, skinhead, ten, kdo nabízí drogy? Naváděl někdy někdo k neposlušnosti i vás?

Pak Běh rozhodl o životě. Lidé musejí opustit ráj, protože bez oboustranné důvěry ráj nefunguje. Že je život, ve kterém se budou muset sami rozhodovat mezi dobrem a zlem, budou se sami muset starat o svou obživu a nebude to jednoduché. Budou obdělávat zemi a už to nebude zahrada Eden. Bude záležet na nich, jestli se k sobě navzájem budou chovat hezky nebo ošklivě - někdy si muž a žena nebudou rozumět, protože od podvádění Boha je jen krůček k podvádění lidí. Do jejich života vstoupí smrt. Ovšem had nebude jejich pánem - i když je bude pokoušet a trápit, přece bude nakonec poražen!

Dostali kožené šaty a šli. Když byly šaty z kůže, znamenalo to, že nějaké zvíře muselo kvůli nim umřít. To už tak je, že na náš hřích vždycky někdo doplatí. Nejdivnější zvířata, potom jiný život, Ježíš, Boží Syn.

X. Adam a Eva a my

Tento příběh nám nechce říci, že za všechno zlé mohou Adam a Eva; že kdyby tenkrát neutrhli ovoce a nesnědli, byli bychom pořád v ráji. Je to příběh o nás. V jejich příběhu se poznáváme my sami, jako bychom se dívali do zrcadla. I my jsme neposlušní vůči Pánu Bohu, vůči rodičům, ve škole. Také my máme za sebou lži, které byly odhaleny, víme, co to je ztratit důvěru a jak se obtížně znovu získává. Kolikrát víme, co je dobré, ale přesto podle toho nedokážeme vždycky žít. Chceme být dospělí a nemuset nikoho poslouchat. Všichni lidé, stejně jako Adam a Eva, chtějí být jako Běh. Nikomu se to nepovede. Tím se jenom vzdalujeme od Pána Boha a dostáváme se do stále většího trápení. - Proto příběhu o prvním hříchu rozumíme. Je to prostě příběh o nás.

Modlitba:

Pane Bože, odpusť nám, že i my jsme jako Adam a Eva, když neposloucháme dobré rady rodičů. Myslíme si, že nás nemají rádi a tak vždycky naletíme, jako Adam a Eva hadovi. Chtěli bychom poslouchat rodiče i tebe, Bože. Abychom mohli být dobří přátelé a byla mezi námi důvěra. Amen

Podněty pro rozhovor:

- Jak si představujete, že promlouvá teď dnes - jako: ?ert? ?lov?k s pot?ešt?nými nápady? zlý hromotluk nebo skin? bohatý ?lov?k s fantastickými nabídkami? kamarád navád?jící nás k n??emu? zloba a závist rodičů se v našem srdci? Predátor? Rambo? n?jaký násilník? mimozemšťan? ufon? reklama? p?írodní katastrofa? hloupý ?lov?k? špatný u?itel? pov?r?ivý nebo zlomyslný novinář?? Jak jinak?

- Můžete si dovolit d?lat všechno, co vás napadne? A dosp?lí také? Co máte zakázáno od rodičů, od sourozenců, od u?itelů, od fará?e, od doktora? Pro? vám to mohou zakázat?

- Zakazují vám n?co nebo vás ovliv?ují ti, s nimiž nejste v osobním kontaktu? (váš oblíbený zp?vák ?i herec - nebo na vás nijak nep?sobí)?

- Znáte n?jakou hru, kde je dovoleno si vymýšlet a lhát? Komu a pro??

- M?li Adam a Eva z hada strach? Vid?li na n?m n?co nesympatického?

- Co znamená úsloví: Já nic, já muzikant?

- Je možné vymyslet tak chytrou výmluvu, aby ji neprokoukl ani Pán B?h?

- Jak si představujete ráj?

Odkaz na pracovní list

[02 Pád ?lov?ka](#)

Odkaz na píseň

[Pane Bože náš](#)

[Krásná je modrá obloha, je zázrak pod ní žít](#)

[Tvoje, Pane Kriste, dobrota \(SV346\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu Starý zákon 1](#)

Biblický odkaz (kat)

[Genesis 2,15–3,24](#)